SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

KRYTYCZNE CZYTANIE na lekcjach języka polskiego

Kinga Białek

Grażyna Sekulska-Gładysz

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

LEKCJA 1.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

O czym może być utwór Adama Mickiewicza “Zając i żaba”?

notatka

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

O czym może być utwór Adama Mickiewicza “Zając i żaba”?

Co łączy zająca i żabę? Co je dzieli?

notatka

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Czytanie

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Adam Mickiewicz ZAJĄC I ŻABA
(Z Lafontaine'a)

Szarak, co nieraz bywał w kłopotach i trwogach,
Nie tracąc serca, póki czuł się rączy,
Teraz podupadł na nogach.
Poczuł, że się źle z nim skończy.
Więc jęknął z głębi serca: "Ach, nie masz pod słońcem
Lichszego powołania jak zostać zającem!
Co mię w dzień pies, lis, kruk, kania i wrona,
Nawet i ona,
Jak chce, tak gania.
A w noc gdy drzemię, oko się nie zmruża,
Bo lada komar bzyknie przez siatki pajęcze,
Wnet drży me serce zajęcze,
Tchórząc tchórzliwiej od tchórza.

Zbrzydło mi życie, co jest wiecznym niepokojem,
Postanowiłem dziś je skończyć samobojem.
Żegnaj więc, miedzo, lat mych wiośnianych kolebko!
Wy kochanki młodości, kapusto i rzepko,
Pożegnalnymi łzami dozwólcie się skropić!
Oznajmuję wszem wobec, że idę się topić!"
Tak z płaczem gdy do stawu zwraca skoki słabe,
Po drodze stąpił na żabę.
Ta mu, jak raca, drgnąwszy spod nóg szusła
I z góry na łeb w staw plusła.
A zając rzekł do siebie: "Niech nikt nie narzeka,
Że jest tchórzem, bo cały świat na tchórzu stoi;
Każdy ma swoją żabę, co przed nim ucieka,
I swojego zająca, którego się boi".

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Rozumienie składników tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Adam Mickiewicz ZAJĄC I ŻABA
(Z Lafontaine'a)

Szarak, co nieraz bywał w kłopotach i trwogach,
Nie tracąc serca, póki czuł się rączy,
Teraz podupadł na nogach.
Poczuł, że się źle z nim skończy.

PARAFRAZA

Zając, który nieraz znajdował się w niebezpieczeństwie,
nie tracił odwagi, dopóki mógł szybko uciekać.
Teraz czuje się słaby, wolniej biega.
Poczuł, że może się to dla niego źle skończy.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Rozumienie składników tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Co wiemy o zającu?

Co wiemy o żabie?

Czas i miejsce

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

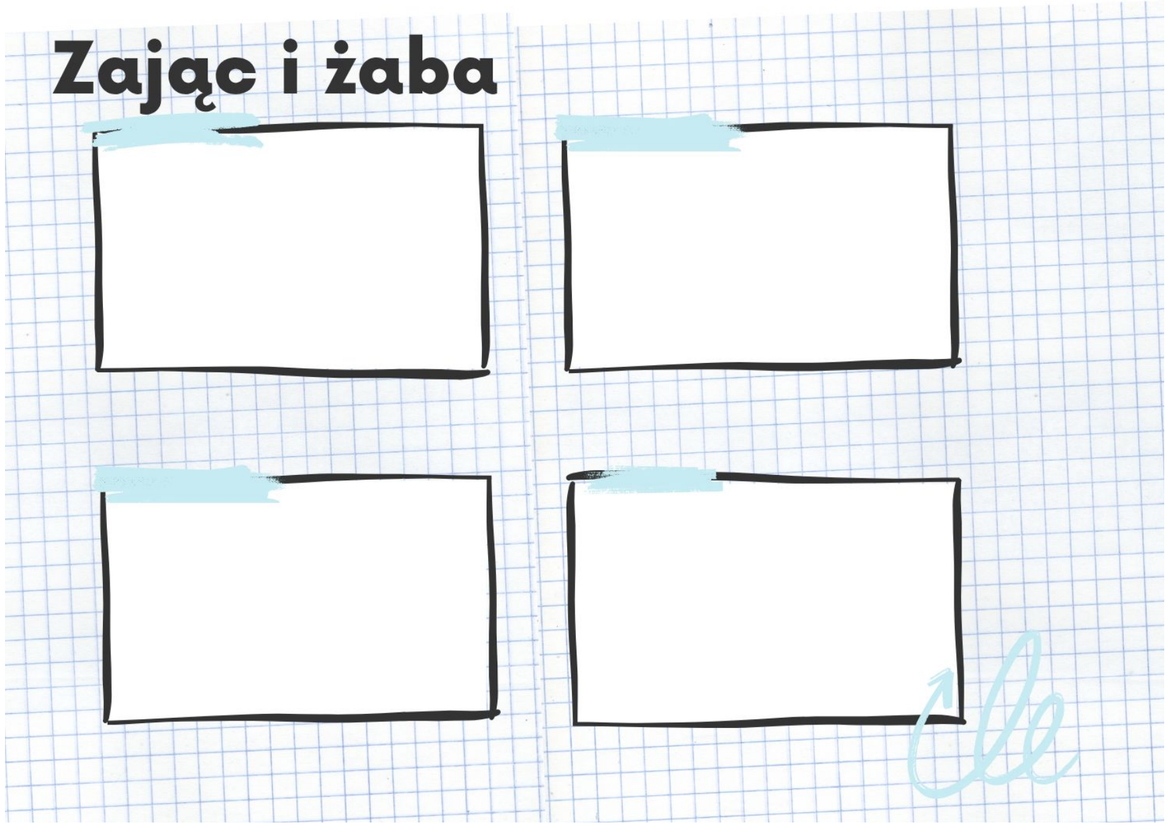
Synteza

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Storyboard

lub

Plan zdarzeń

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Wróćmy do początkowego zadania

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Popatrzcie na swoje hipotezy, co się sprawdziło, co nie?

Co Was skłoniło do stawiania takich hipotez?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Interpretacja

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Co zrozumiał zając?
Czego nauczyła się żaba?

Co ten utwór mówi o świecie?

Jakie inne teksty potwierdzają, że świat jest taki?
Jakie inne inne teksty temu zaprzeczają?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Interpretacja krytyczna

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Zgadzam się z obrazem świata przedstawionym w tekście…
Zgadzam się z tezą przedstawioną w tekście i
Nie zgadzam się z …, ale
Nie zgadzam się z … i
W części się zgadzam, w części nie…

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

KRYTYCZNE CZYTANIE

zajmowanie stanowiska
rozszerzanie interpretacji
podważanie narzucających się wniosków

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

LEKCJA 2.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Zadanie na dobry początek

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

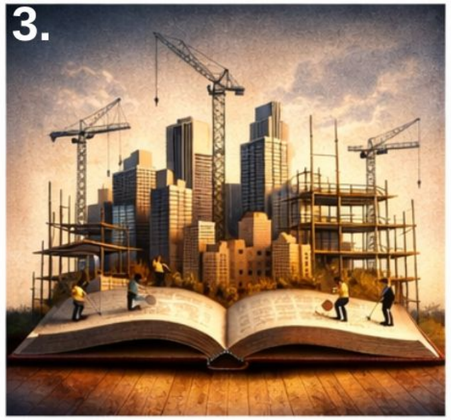
1.

2.

3.

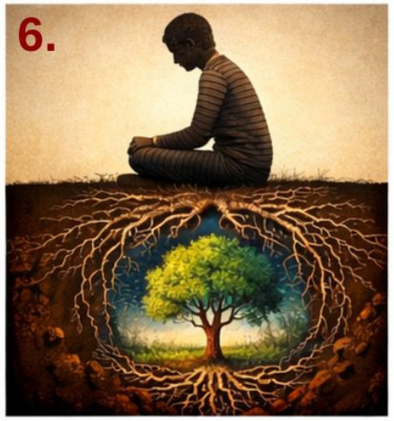
4.

5.

6.

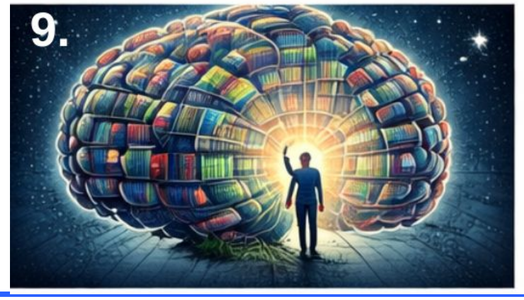
7.

8.

9.

10.

11.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Po co czytamy?

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

- czerpanie przyjemności
- uczenie się
- poznawanie dziedzictwa kulturowego
- laboratorium doświadczania
- interpretowanie świata

Czytanie wpływa na rozwój

- słownictwa
- umiejętności poznawczych
- empatii krytycznego myślenia
- samoświadomości...

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Cechy krytycznego czytelnika / krytycznej czytelniczki

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

- uważność na szczegóły
- umiejętność zadawania pytań
- umiejętność zapisywania swoich myśli
- umiejętność dostrzegania przesłania
- wydawanie opinii i uzasadnianie ich (argumentowanie)
- odnoszenie wniosków do własnego życia
- poddawanie wniosków krytyce

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Zamknijcie oczy…

Z czym Wam się kojarzy ptasie mleczko?

Przypomnijcie sobie i postarajcie się opisać jego smak, strukturę, zapach.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

"Mówimy, że komuś BRAKUJE TYLKO albo BRAKUJE CHYBA TYLKO PTASIEGO MLEKA, kiedy jesteśmy przekonani, że ów ktoś żyje w dobrobycie i ma wszystko, czego zapragnie. Ptaka, jak wiadomo, nie da się wydoić i choćbyśmy nie wiem jak chcieli, to mleka– w naszej kulturze jednego z najważniejszych pokarmów, a zarazem symbolu obfitości – od niego nie uzyskamy. Jeśli zatem komuś brakuje TYLKO PTASIEGO MLEKA, to znaczy, że wszystko inne już ma. PTASIE MLEKO było czymś nieosiągalnym, a przez to – pożądanym, wyjątkowym i cudownym. Te właśnie konotacje stały się podstawą określenia PTASIE MLECZKO, które stało się nazwą – a z czasem zastrzeżonym znakiem towarowym – słodyczy, produkowanych już w pierwszej połowie XX. w. przez firmę E. Wedel."

nck.pl/projekty-kulturalne/projekty/ojczysty-dodaj-do-ulubionych/ciekawostki-jezykowe/PTASIE_MLEKO_i_PTASIE_MLECZKO

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

C.S. Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, Czarownica i stara szafa*

tłum. A. Polkowski

Rozdział 4 PTASIE MLECZKO

ALE KIM JESTEŚ? – zapytała ponownie królowa. – Czy może jesteś wyrośniętym karłem, który obciął sobie brodę? – Nie, wasza królewska wysokość – odpowiedział Edmund. – Nigdy nie miałem brody. Jestem chłopcem. – Chłopcem? Czy chcesz powiedzieć, że jesteś Synem Adama? […]

– Moje biedne dziecko – odezwała się do niego zupełnie innym tonem – chyba bardzo zmarzłeś, prawda? Chodź tutaj i usiądź ze mną w saniach, a ja otulę cię futrem i trochę sobie porozmawiamy. Trudno powiedzieć, żeby ten pomysł spodobał się Edmundowi, ale nie śmiał być nieposłuszny, więc wspiął się na sanie i usiadł u jej stóp. […]

– Nie sądzisz, że dobrze byłoby teraz coś zjeść, Synu Adama? – zapytała królowa. – Na co miałbyś ochotę? – Na ptasie mleczko, jeśli można, wasza królewska wysokość – odpowiedział Edmund. Królowa wylała z buteleczki jeszcze jedną kroplę; tym razem na śniegu pojawiło się okrągłe, przewiązane zieloną wstążeczką pudło, pełne – jak się okazało – najlepszego ptasiego mleczka. Każdy kawałek był słodki i cudownie piankowaty aż do samego środka i Edmund musiał przyznać, że nigdy jeszcze nie jadł czegoś równie wspaniałego. Teraz zrobiło mu się bardzo ciepło i przyjemnie.

C.S. Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, Czarownica i stara szafa*, tłum. A. Polkowski, Poznań 1996.

Czy ten opis zgadza się z Waszymi skojarzeniami o *ptasim mleczku*?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Zadanie wprowadzające przed przeczytaniem tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

C.S. Lewis, *The Chronicles of Narnia. The Lion, The Witch and The Wardrobe*

CHAPTER FOUR. TURKISH DELIGHT

[...] "What would you like best to eat?" "Turkish Delight, please, your Majesty," said Edmund. The Queen let another drop fall from her bottle on to the snow, and instantly there appeared a round box, tied with green silk ribbon, which, when opened, turned out to contain several pounds of the best Turkish Delight. Each piece was sweet and light to the very centre and Edmund had never tasted anything more delicious. He was quite warm now, and very comfortable.

C.S. Lewis, The Chronicles of Narnia. The Lion, The Witch and The Wardrobe, HarperCollins e-books 2007.

Turkish Delight (w Polsce znane jako rachatłukum lub po prostu lokum) to tradycyjny turecki wyrób cukierniczy. Są to miękkie, elastyczne kostki o konsystencji gęstej galaretki, które produkuje się ze skrobi i cukru, a następnie dokładnie obtacza w cukrze pudrze.

https://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_delight

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Ważne pytania do omówienia

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Dlaczego tłumacz się zdecydował na wprowadzenie zmiany?

Czy tłumacze mają prawo wprowadzać takie zmiany? Jakie jest zadanie tłumacza?

Czym jest tłumaczenie / przekład?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Jak sądzicie, o czym będzie ten wykład?

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Rebecca F. Kuang*, Babel, czyli o konieczności przemocy*

tłum. G. Komerski

Wprowadzające zajęcia profesora Playfaira z teorii przekładu odbywały się we wtorkowe poranki na czwartym piętrze wieży. Ledwie studenci zdążyli zająć miejsca, wykład się rozpoczął, a wąską salkę wypełnił tubalny, aktorski głos uczonego.

– W tym momencie każde z was posługuje się w miarę płynnie przynajmniej trzema językami, co już samo w sobie stanowi pewnego rodzaju osiągnięcie. Dzisiaj jednakże postaram się wam wyłuszczyć, w czym zawiera się wyjątkowa trudność przekładu. [...]

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Fragment 1. Rozumienie składników tekstu

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Podkreślcie w tekście wszystkie pytania. Jakich odpowiedzi udziela profesor?

Na jakie pytania nie otrzymujemy odpowiedzi? Jak sądzicie, jaka jest możliwa odpowiedź? A może odpowiedź jest niemożliwa?

Porozmawiajcie w parach i zanotujcie swoje odpowiedzi.

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Wróćmy do początkowego zadania

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Jakie decyzje podjął Andrzej Polkowski? Jak sądzicie, co chciał osiągnąć?

Co zyskał? Co stracił?

Czy ten przykład mógłby być wykorzystany na wykładzie profesora Playfaira?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Fragment 2. Wnioskowanie

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Jakie zadanie stawia tłumaczom Playfair?

Jakie wartości powinny przyświecać tłumaczom?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Fragment 3. Interpretacja

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Wybierz jedno z pytań interpretacyjnych, które wydaje Ci się najważniejsze w kontekście trzech wykładów:

- Czy tłumaczenie jest bardziej aktem wierności czy zdrady?
- Komu powinien być wierny tłumacz? Kogo może zdradzić?
- Czy tłumacz tylko przekazuje cudze słowa?
- Co zostaje utracone w tłumaczeniu, a co dzięki niemu powstaje?
- Czy istnieje przekład bez zdrady?

Czy masz swoje pytanie?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Interpretacja krytyczna

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Jak zdefiniowalibyście „arogancję”, o której mówi Rami, w kontekście pracy tłumacza? Na czym mogłaby polegać podobna postawa odbiorcy wobec czytanego tekstu?

- Co się dzieje, kiedy oczekujemy, że tekst pochodzący z innej kultury będzie pasował do naszych sposobów myślenia, wartości i przyzwyczajeń?
- Czy próbując uczynić obcy tekst bardziej zrozumiałym, możemy jednocześnie pozbawić go jego tożsamości?
- W jaki sposób taka postawa wpływa na możliwość poznawania innych kultur?
- Co byłoby przeciwieństwem tak rozumianej arogancji? Jakimi wartościami powinien kierować się tłumacz – i odbiorca?

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA

Interpretacja krytyczna

Babel

konieczność

przemoc

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

Food for thought

udomowienie vs egzotyzacja
Friedrich Schleiermacher, *Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens* (1813)
Lawrence Venuti, *The Translator's Invisiblity – The History of Translation (1995)*

imperializm kulturowy
John Tomlinson, *Cultural Imperialism: A Critical Introduction*

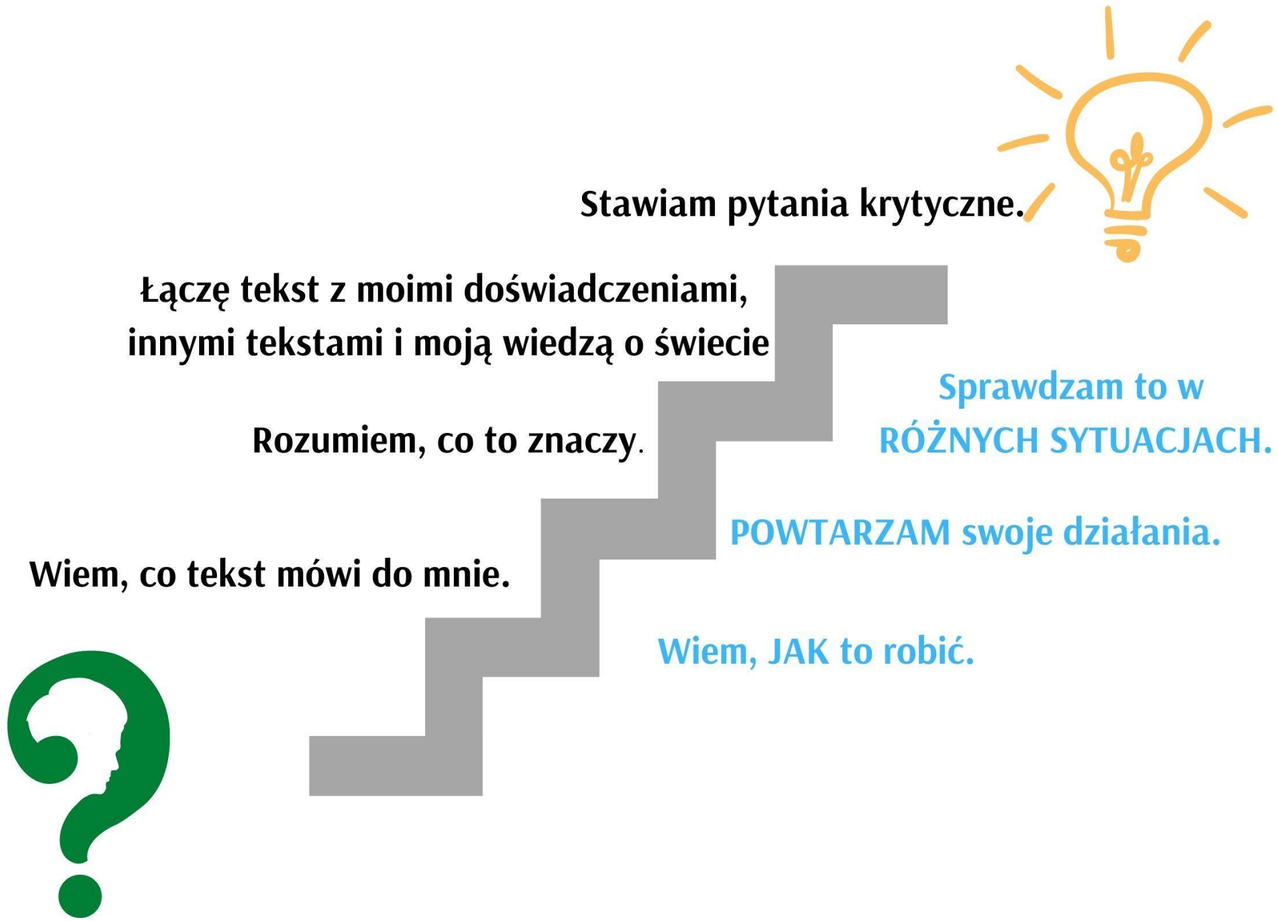

tzw. *blackface*
zawłaszczanie kulturowe

https://naekranie.pl/artykuly/blackface-w-kinie-i-telewizji-czyli-z-czym-amerykanie-maja-problem#:~:text=Wtedy%20narodzi%C5%82,i%20przekoloryzowany

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

Procedura czytania

Krok 5. - pytania krytyczne

Krok 4. - interpretowanie

Krok 3. -synteza

Krok 2. - rozpoznanie świata przedstawionego

Krok 1. - pierwsze spotkanie z tekstem

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

SZKOŁA EDUKACJI 10 lat

Dziękuję!

Kinga Białek

Szkoła Edukacji PAFW i UW

ul. Tyniecka 15/17

02-630 Warszawa

k.bialek@szkolaedukacji.pl

www.szkolaedukacji.pl

Projekt realizowany jest ze środków Fundacji PZU #czystyprzekaz

PZU FUNDACJA